

DROSS
INTERNETS.LV

Vaifija skola

Lasāmgrāmata par internetu
5 - 7 gadus veciem bērniem

Labdien! Es esmu Vaifijs.

Vai Tev mājās ir dators? Varbūt Tev ir mobilais telefons? Un pat planšetdators? Tad Tu mani pazīsti.

Protams, ne tik labi kā citus savus draugus. Es neesmu tāds kā Aija, Kristaps vai Mareks, ar kuriem Tu satiecies katru dienu.

Bet es arī varu būt Tavs draugs.

Un es Tevi aicinu pie sevis ciemos. Uz savām mājām D-A-T-O-R-Ā, M-O-B-I-L-A-J-Ā T-E-L-E-F-O-N-Ā.

Tu iemācīsies skatīties filmaņas, spēlēt dažādas spēles, rakstīt vēstules draugiem un daudz ko citu.

Jā, manās mājās ir aizraujoši un droši.

Tikai ... jāzina, kā atvērt un aizvērt manas mājas durvis, kā rakstīt e-vēstules un kā tās nosūtīt.

Jā, un Tu vari nākt ciemos pie manis kopā ar citiem saviem draugiem. Es tikai priecāšos.

Nāc! Ver grāmatas nākamo lappusi, un es būšu Tavs draugs.

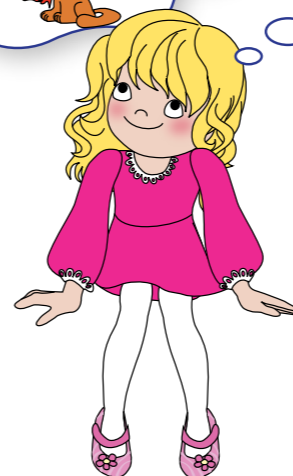
Tavs Vaifijs

Sveicam Leldi dzimšanas dienā!

Mamma un tētis prot pārsteigt. Ko gan viņi istabā dara?

Daudz laimes dzimšanas dienā!

Mīļš paldies!

Labdien! Mani sauc Lelde. Kā tevi sauc?

Es esmu Vaifijs. Es dzīvoju
d-a-t-o-r-ā.
Bet es varu dzīvot arī telefonā.

Es dzīvoju Kļavu ielā 6.
Kur tu dzīvo?

Es jau teicu – datorā un telefonā.
Tur nav ielu.

Tā nevar būt.
Tu varbūt nezini,
kur tu dzīvo.
Tu vēl esi mazs.

Es neesmu mazs.
Es daudz zinu.
Un... es esmu gudrs.

Tu esi lielībnieks!

Es negribu ar tevi runāt.
Paliec sveika!
Es dodos mājās.

Pagaidi! Piedod!
Es gribu
draudzēties ar tevi.

Draudzēties?
Tas gan būtu jauki!

Lelde, nāc pusdienās!

Man jāiet.
Tiksimies pēc stundas,
Vaifij!

Labi! Gaidīšu.
Uzklikšķini kādu taustiņu, un es būšu klāt.

Nāc, iepazīsties! Te es dzīvoju. Tas ir dators.
Nosauc datora sastāvdaļas!
Pasaki, ko var pievienot datoram!

2. VADS

6. SKAĻRUŅI

5. MONITORS

1. SISTĒMBLOKS

3. TASTATŪRA

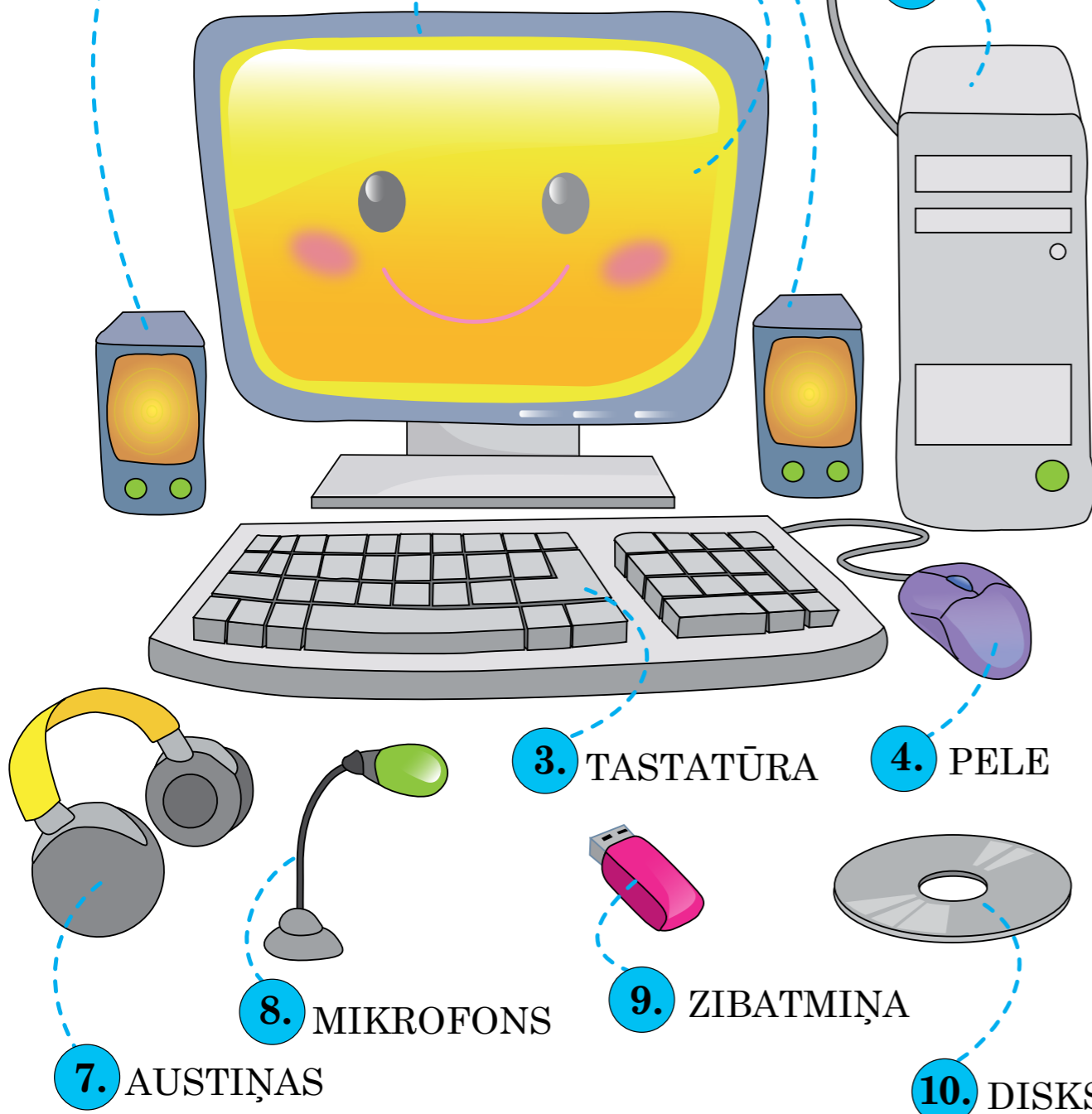
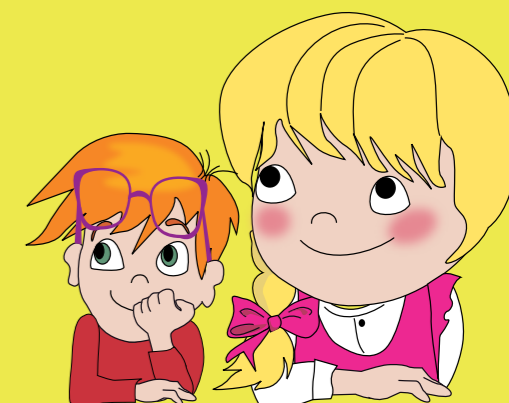
4. PELE

8. MIKROFONS

9. ZIBATMIŅA

7. AUSTIŅAS

10. DISKS

Tas ir 1. Tas ir 2. Tā ir 3. Tā ir 4. Tas ir 5. Tie ir 6. Tās ir 7. Tas ir 8. Tā ir 9. Tas ir 10.

Es zinu, kas ir dators.
Bet kas ir zibatmiņa?

zibatmiņa

Pavisam vienkārši –
zibatmiņa ir kā dārgumu lādīte.
Tajā saglabā, piemēram, fotogrāfijas.
Tāpat kā datorā. Datoru jau nevar
visur nēsāt līdzī, bet zibatmiņu var.

Tu aizej pie draudzenes, pievieno
zibatmiņu datoram, un jūs varat
apskatīt fotogrāfijas.

Saproti?

Jā. Tad tāpēc tētis vienmēr nēsā
zibatmiņu līdzī, reizēm pat uzkar kaklā
un saka:

Ja tā pazudīs, tad gan būs slikti!

Vaifij, ko vēl var saglabāt zibatmiņā?

Gandrīz visu.

Piemēram, saldējumu ...

Lelde, es teicu – gandrīz visu.

Paskaties uz attēliem un pasaki pati,
ko var saglabāt zibatmiņā! Ja vari, uzraksti!

STRAUJA STRAUJA UPE TEKA

filma

spēle

fotogrāfija

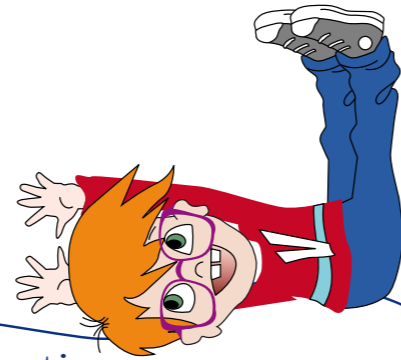
dziesma

Vaifij, tas nu gan ir izgudrojums!
Palūgšu, lai tētis arī man nopērk zibatmiņu.

Tavā mājā ir tik daudz
interesantu lietu!
Ko tu tajā dari?

Tūlīt visu redzēsi pati.
Es tev parādīšu vienu no savām istabām.
Dari visu, ko tev teikšu!

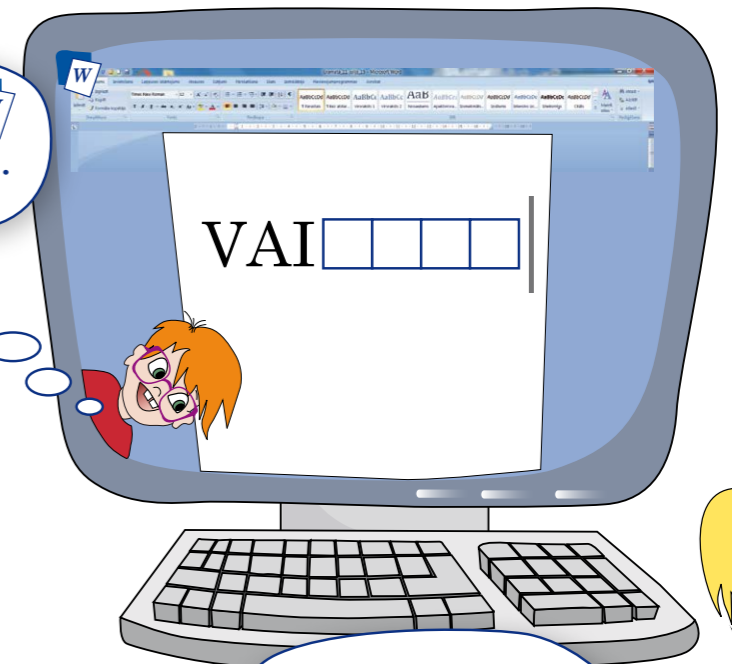
Ieslēdz datoru!

Izvēlies ikonu un ar peli noklikšķini uz tās!
Tas ir tāpat kā
atvērt istabas durvis!

Šajā istabā WORD
tu vari rakstīt vārdus.
Uzraksti vārdu
VAIFIJS!

Es uzrakstīju.

Tad uzraksti man vēstuli!
Apskati sarakstu un uzraksti, ko tu jau prot!

Protu
ieslēgt datoru,
rakstīt ar datoru,
saglabāt vēstuli,
nosūtīt vēstuli.

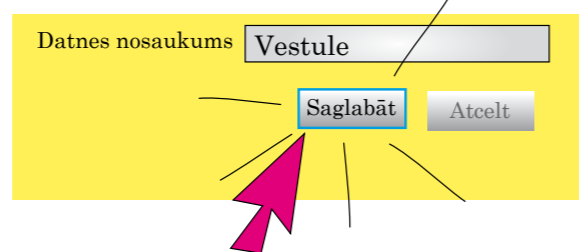
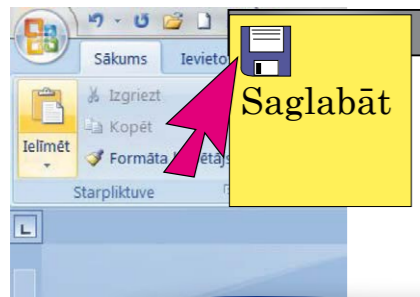
Mīlo Vaifij!
Es protu

Tātad tu vēl neproti saglabāt vēstuli un atsūtīt to man. Gribi iemācīties?

Protams!

Spied "Saglabāt". Vēlāk vēstuli atradīsi pēc nosaukuma.

Paldies! Tiksimies vēlāk!

Izslēgt

Varbūt vajadzēja Leldei teikt, ka manas istabas sauc par lietotnēm. Bet to viņai būtu grūti saprast. Un lietotne WORD ir viena no populārākajām. To es šodien parādīju Leldei.

Sveika, Lelde!
Ko tu dari?

Sveika, Maija!
Atnāc šovakar pie manis ciemos!
Lelde **Sūtīt**

Rakstu vēstuli draudzenei.
Tūlīt nosūtīšu.

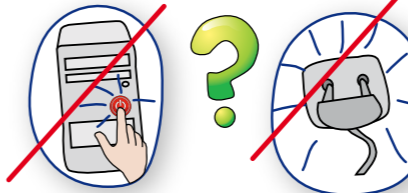
Ko mēs šodien darīsim?

Es būšu skolotājs.

Atver WORD

Aizver WORD

Nedari tā!

Ļoti labi. Izslēdz datoru!

Izslēgt

Cik viss ir vienkārši! Es visu protu!

Nē, visu tu vēl neproti!

Vaifij, kā tu te nokļuvi?

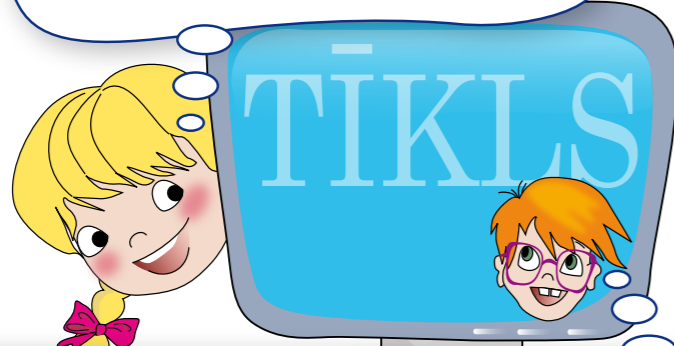
Es dzīvoju ne tikai datorā, bet arī mobilajā tālrunī un planšetdatorā.

Es nesaprotu!

Es esmu tur, kur ir internets. Internets ir ne tikai datorā, bet arī telefonā un planšetdatorā.

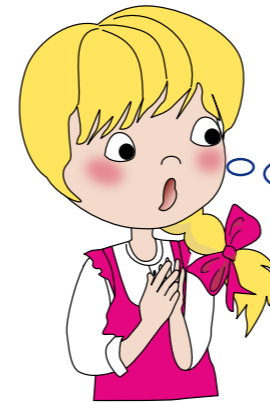

Internets? Kas tas tāds?

Tas ir milzīgs, neredzams tīkls. Tajā ir ļoti daudz filmu, pasaku, fotogrāfiju. Tu vari uzzināt, līdz cikiem strādā zoologiskais dārzs, kāds rīt būs laiks un daudz ko citu.

Cik interesanti! Pastāsti vairāk!

Labi. Vai tu gribi redzēt filmu "Lote no Izgudrotāju ciema"?

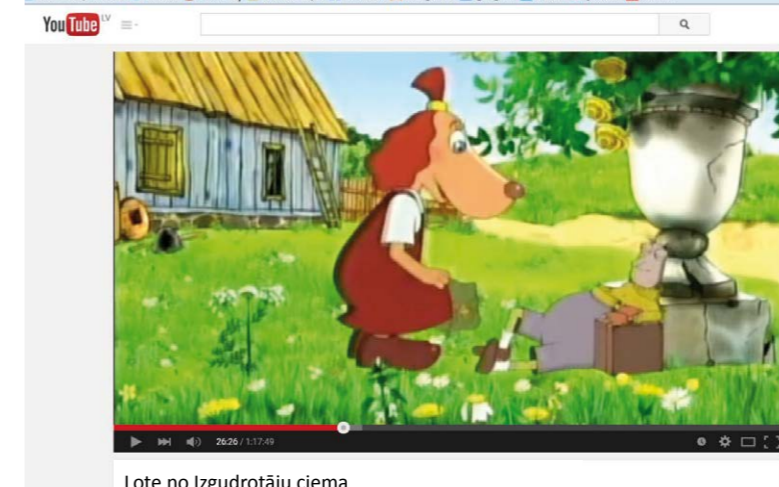
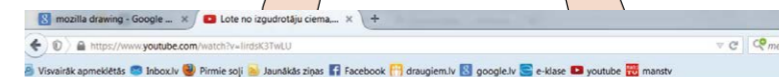
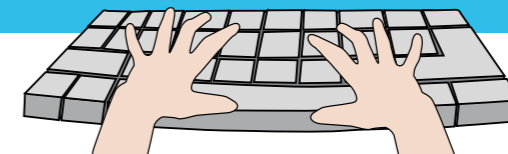

Jā, jā!

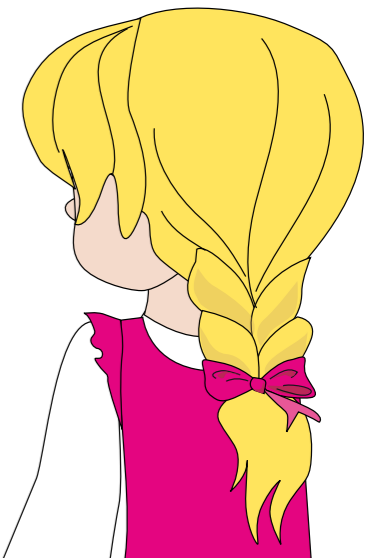
Tad atver šo lietotni , vai ieraksti nosaukumu un skaties!

Lote no...

Lote no Izgudrotāju ciema

Es jau protu nosaukt datora sastāvdaļas,
rakstīt un saglabāt vēstules.
Es pat filmas protu atrast un tās skatīties.
Ko es vēl varu iemācīties?

Hm... Pastāsti, lūdzu,
kas ir jāievēro tavā pasaulē?!

Mamma vienmēr saka:

Nevienam never durvis vaļā,
ja esi mājās viena!

Nesaki savu adresi svešiem cilvēkiem!

Neej līdzī svešiniekiem!

Vienmēr pastāsti mums, vecākiem,
ja ir bail no kaut kā!

Manā pasaulē ir tāpat.

Kā tad tā? Kurp tad tu nedrīksti iet?
Un vai datorā ir sveši cilvēki?

Un kur ir tavi draugi?

Neko nesaprotu!

Nu tad klausies un
drīz tu visu sapratīsi!

Lūk, te dzīvo mani draugi!

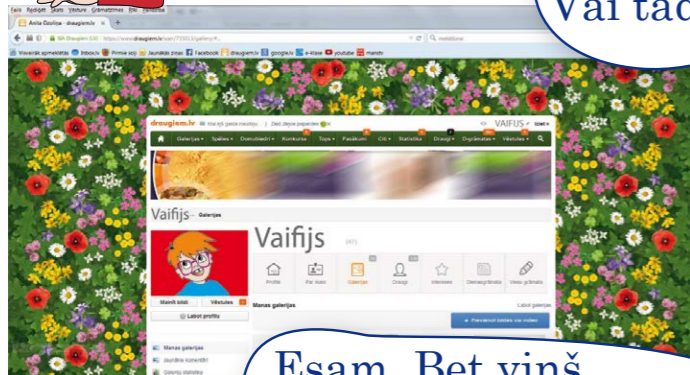
Bet redzi,
ko uzrakstīja Juris!

Tu vispār neproti spēlēt futbolu.
Un skrien tu lēnāk nekā bruņurupucis.

Ai, kāpēc viņš tā raksta?
Vai tad jūs neesat draugi?

Esam. Bet viņš
tajā dienā bija dusmīgs
un tā uzrakstīja.

Vai tu viņam atbildēji?

Nē. Bet to izlasīja citi
klasesbiedri. Uldis mani
aizstāvēja un uzrakstīja
atbildi Jurim.
Tagad viņi vairs nav draugi.

komentāri

JURIS Tu vispār neproti spēlēt futbolu.
Un skrien tu lēnāk nekā bruņurupucis.

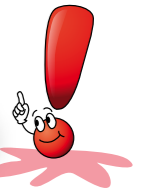
ULDIS Tu pats nemāki spēlēt futbolu.
Tu vispār neko nemāki.

Es arī dažreiz strīdos ar draudzenēm.
Bet es nekad nesaku kaut ko sliktu.

Nu re! Tieši tāpat ir arī internetā.

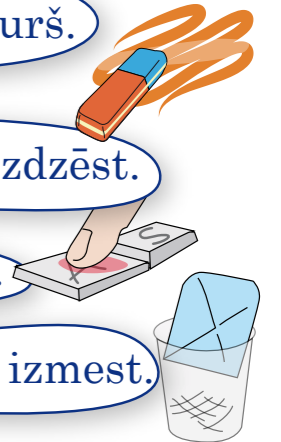
Neraksti citiem neko sliktu!

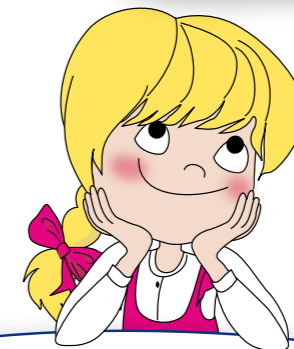
Visu, ko tu raksti, var izlasīt jebkurš.

Un to nekad nevar izdzēst.

Viss, ko uzraksti, paliek internetā.

To nevar saplēst un izmest.

Labi. Tas man ir skaidrs.
Arī internetā ir jābūt pieklājīgam.
Nav jāsmējas par citiem, nav jāraksta slikti vārdi.
Paldies, ka pastāstīji!

Vai vēlies uzzināt vēl kaut ko?

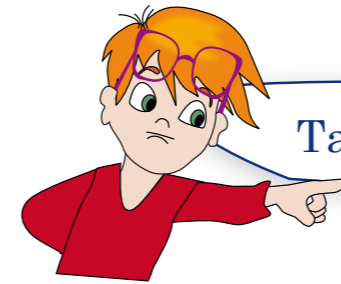
Jā, tu teici, ka nedrīkst dot savu adresi svešiem cilvēkiem. Vai tad internetā to kāds prasa?

Paskaties uz šo fotogrāfiju!

Jauka istaba – dators, velosipēds, skrituļslidas.

Tagad izlasi, ko Elīna raksta zem fotogrāfijas!

Esmu mājās viena.

Kā tu domā?
Vai tas nav tāpat kā iedot adresi svešam cilvēkam?
Un ja nu viņš grib nozagt velosipēdu?

Jā. Un viņš zina, ka Elīna ir viena un kur viņa dzīvo. Bet kāpēc Elīna tā dara?

Viņa nezināja, ka internetā ir ne tikai draugi, bet var būt dažādi cilvēki.

Tātad vienmēr, pirms raksti par sevi vai liec fotogrāfiju, ir jāpadomā, kas notiks, ja to ieraudzīs sveši cilvēki!

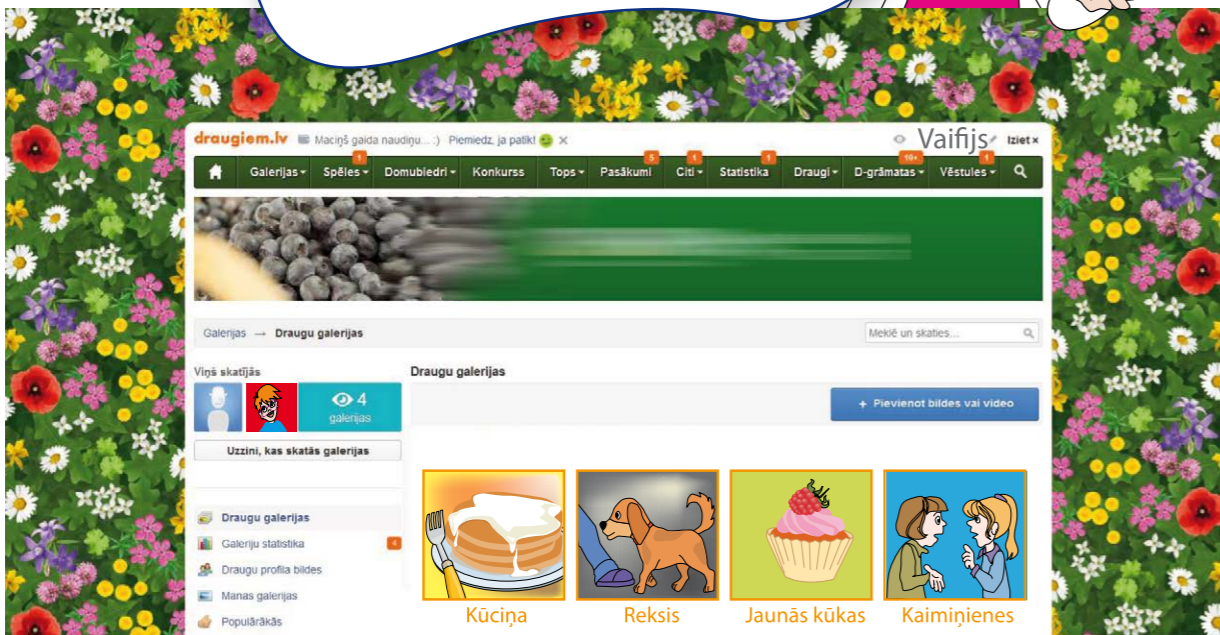
Tieši tā!

Man tagad jāiet. Tiksimies vēlāk!

Never ciet!
Es uzrakstīšu vēstules
taviem draugiem.
To taču es drīkstu?

Lelde, tu gribi rakstīt manā vietā?
Mani draugi domās, ka to rakstu es!

Nē. Tā nedrīkst darīt. Vienmēr, kad tu ej prom
no datora, aizver visas lietotnes un portālus!
Citādi kāds nosūtīs vēstuli tavā vietā.
Pateiks kaut ko sliktu tavam draugam,
un viņš domās, ka to teici tu.

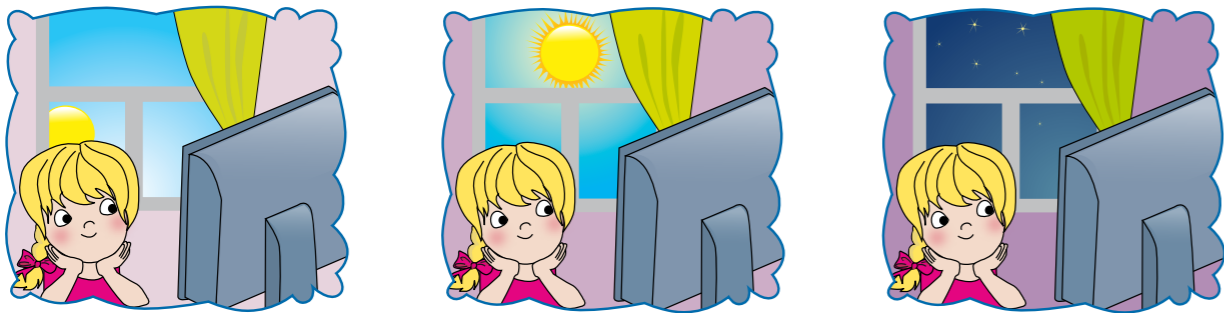
To gan es negribētu. Piedod!
Aizvērsim visas lietotnes un tiksimies vēlāk!

Atā!

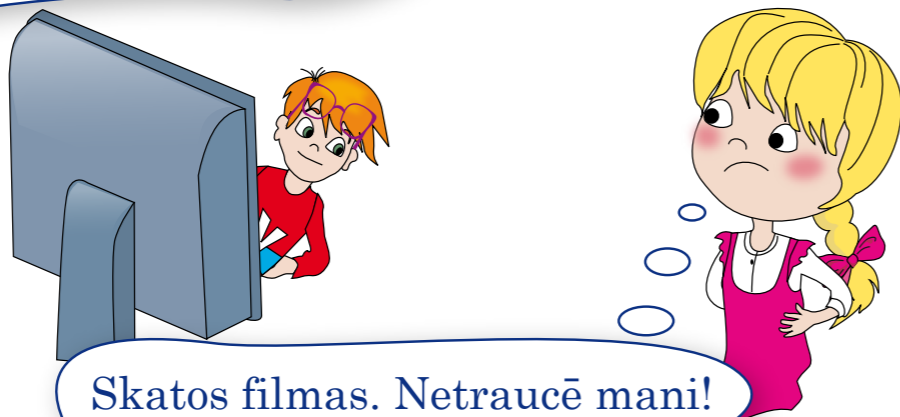
Atā!
Es skatīšos filmas.

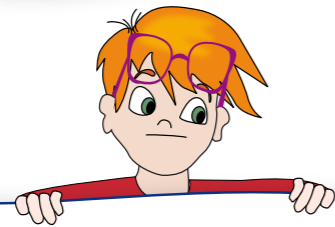

Lelde, ko tu visu dienu dari?

Skatos filmas. Netraucē mani!

Nē, nē. Šodien pietiks.
Tev sāpēs acis. Tu pat neatceries,
cik filmu noskatījies.
Internetā filmas būs visu laiku,
rīt atkal varēsi skatīties.
Labāk minēsim mīklas!

Uzmini, kas tas ir!

Lietotne, kurā var rakstīt vārdus un teikumus.

Portāls, kurā var sarakstīties ar draugiem.

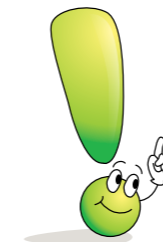
Kastīte, kurā daudz kas tiek glabāts.

Ar to var rakstīt, jo tur ir burti un cipari.

Tas ir mazs, bet to ir daudz
Nospiežam – izlec burtniņš;
nospiežam – izlec cipars;
nospiežam – viss pazūd.

Tam ir dzīvnieka vārds, bet tas nav dzīvnieks.

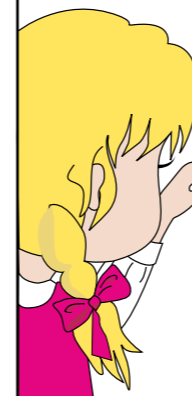
Pareizi vai nepareizi?

Uzrakstīsim kaut ko smieklīgu par Ati.

Jā! Lai visi lasa un smejas.

NEPAREIZI

Izdzēst

Nezināmais

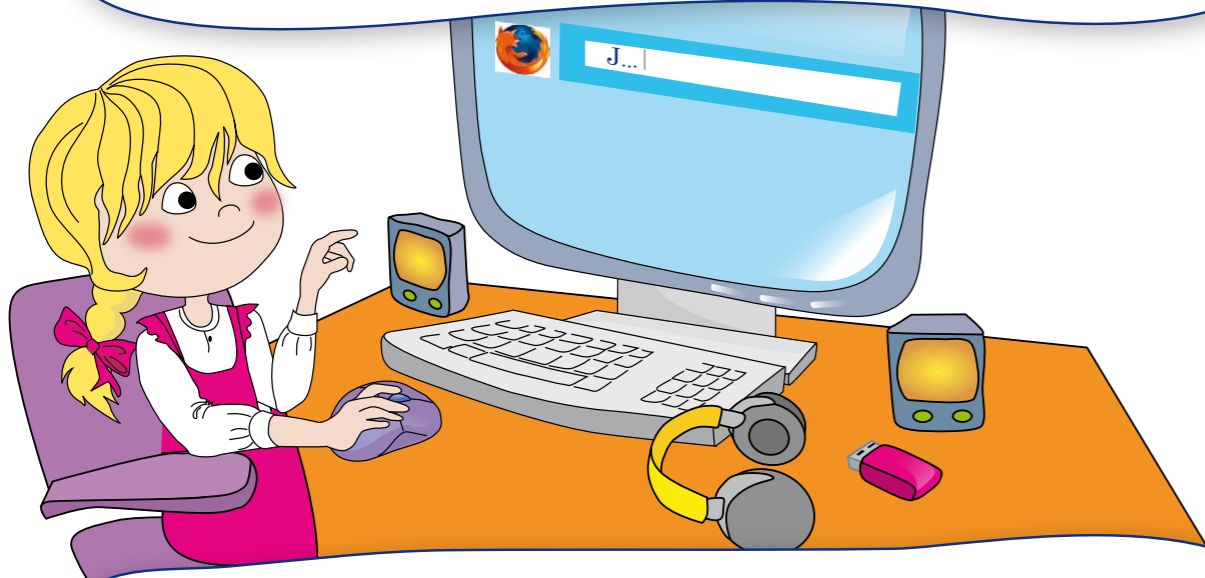
Sveika! Kā tevi sauc? Kur tu dzīvo?

PAREIZI

Vaifijs man ir tik daudz iemācījis!
Pameklēšu dziesmu "Joka pēc alfabēts" un iemācīšos to!

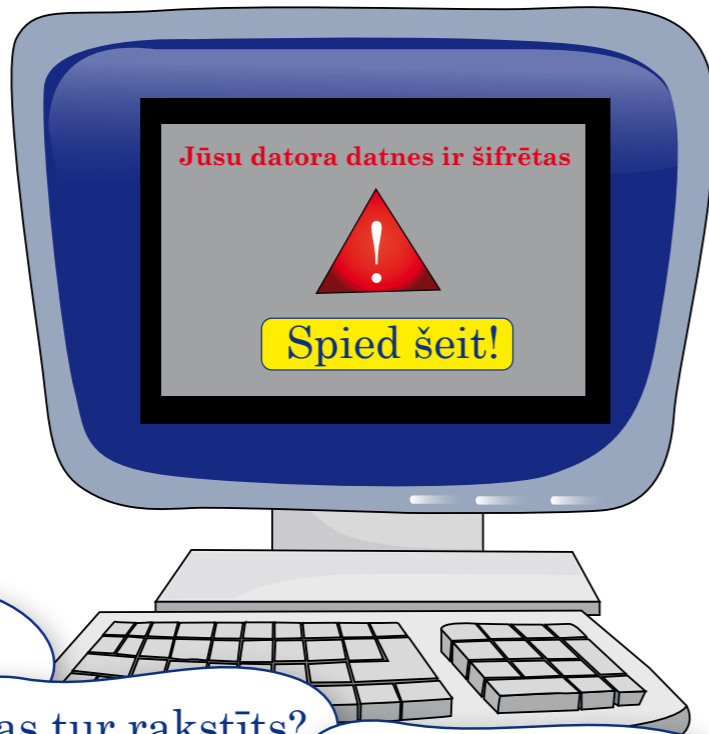
Joka pēc alfabēts... |

Kas notika?

Kas tur rakstīts?

Vai man jānospiež?

Lelde, esi uzmanīga!

Ja nezini, ko darīt, vienmēr pasauc kādu, kas zina.
Datorā var būt kāda slimība, un to sauc par
vīrusu.

Vīruss var sabojāt
visu datoru.

Es zinu, kas ir vīruss.
Man pagājušajā nedēļā bija gripa.
Bet es dzēru zāles un
tagad esmu vesela.

Protams, arī datoru var izārstēt,
bet labāk būt uzmanīgam un nesaslimt.

Pasaukšu tēti, lai viņš pasaka, kā rīkoties.

Es gribu draudzēties.
Atnāc pie manis ciemos.
Es dzīvoju Eglīšu ielā 12.
Gaidu!

Tikai nesaki mammai, ka nāc ciemos.

Miļš kaķītis, bet kāpēc mamma
nedrīkst zināt? Vai kaķis prot rakstīt?
Nē, nē, tas noteikti ir kāds cilvēks!

Piezvaniņu uzticības
tālrunim **116111**.
Lai viņi iesaka, ko man darīt.

Ar ko tu runā?

Zvanu un stāstu par vēstuli, ko saņēmu.
Tā bija aizdomīga. Tālruna numuru es atradu
mājas lapā www.drossinternets.lv. Tajā ir arī spēles
un filmas. Es ieteikšu www.drossinternets.lv
paskatīties arī mammai un draudzenēm!

Es lepojos ar tevi
un tagad esmu par tevi drošs.
Mana pasaule ir ļoti interesanta,
bet tajā ir noteikumi, kuri jāievēro.
Tu esi tos apguvusi.
Tagad manas mājas ir arī tavas mājas!

Vaifija skola

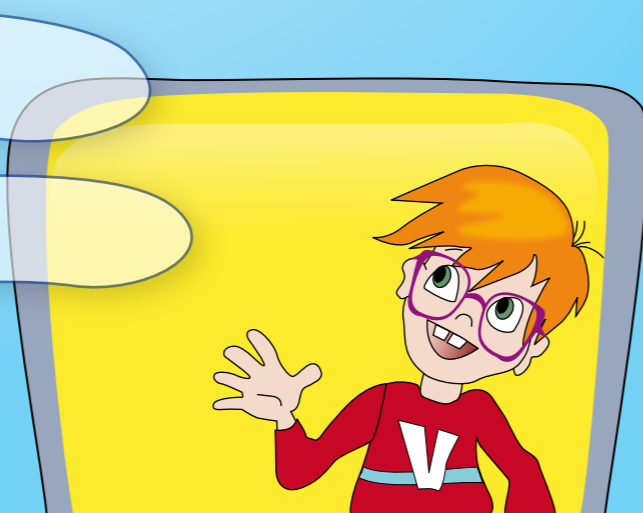
Apsolu, ka es .....
vienmēr pateikšu vecākiem vai citiem pieaugušajiem, ja:

1. kāds svešinieks prasīs manu adresi, tālruņa numuru;
2. kāds svešinieks aicinās mani ciemos vai satikties;
3. kāds uzrakstīs man sliktu vēstuli, komentāru;
4. kāds svešinieks aicinās atsūtīt manu fotogrāfiju;
5. kāds uzdos man jautājumus, kas liek justies neērti;
6. kāds prasīs mana datora, e-pasta, sociālo tīklu paroles;
7. datorā parādīsies man nesaprotams ziņojums;
8. es vēlēšos lejuplādēt kādu jaunu programmu vai spēli.

- ☺ Es nekad neaizvainošu citus internetā.
- ☺ Es ievērošu vecāku noteikumus par interneta lietošanu mājās.
- ☺ Es palīdzēšu vecākiem apgūt to, ko esmu iemācījies internetā.

bērna paraksts

vecāku paraksts

Izdevējs: Latvijas Interneta asociācijas "Net-Safe Latvia"

Drošāka interneta centrs

Autori: Vineta Vaivade, Liene Valdmane

Konsultante: Gundega Ozola

Māksliniece: Anita Ozoliņa

Ar Eiropas Komisijas un Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrijas līdzfinansējumu

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

2015

UDK 087.5

ISBN 978-9934-14-616-9

Cienījamie vecāki un skolotāji!

“Net-Safe Latvia” Drošāka interneta centra galvenais mērķis ir izglītēt bērnus un jauniešus par drošu un atbildīgu interneta izmantošanu. Mēs vadām nodarbības, organizējam konkursus un pasākumus, konsultējamies ar jauniešiem, vecākiem un pedagogiem. Regulāri tiek izstrādāti materiāli, kas veicina domu un ideju apmaiņu, padarot mācīšanās procesu bērniem un jauniešiem interesantu.

“Vaifija skola” ir pirmais mūsu izstrādātais izglītojošais materiāls pašiem mazākajiem.

Palīdziet bērniem spert pirmos soļus tehnoloģiju pasaulē! Lai jums jauks kopā būšanas laiks, apgūstot internetu – to, kas bērnus tik ļoti interesē!

“Net-Safe Latvia” Drošāka interneta centra vadītāja Maija Katkovska

Mūsdienu bērnu bērnība atšķiras no tās, kuru savā laikā piedzīvojām mēs. Pētnieki to dēvē par mediju bērnību. Tās īpatnība ir plašs informācijas un komunikāciju tehnoloģiju piedāvājums, kas piepilda bērnu ikdienas dzīvi un ietekmē viņu sociālo paradumu veidošanos. Tehnoloģijas ir radītas, lai atvieglotu cilvēku saziņu un paplašinātu iespējas iegūt informāciju, iemācītos jaunas prasmes un attīstītu mūsdienu sabiedrībā nepieciešamās attieksmes.

Taču pētījumi liecina arī par to, ka vecāki un pedagogi bieži ir visai nezinoši, ja runa ir par bērnu, īpaši pirmsskolas vecuma bērnu, mediju pratības veicināšanu. Vienkārši tādēļ, ka pašu pieaugušo bērnībā tehnoloģiju nebija un viņi, būdami bērni, savas sociālās prasmes apguva, komunicējot ar vienaudžiem un pieaugušajiem reālajā, nevis mediju vidē.

Ir zināms, ka mūsdienu audzināšanā dominē divas pieejas mediju izmantošanas jomā:

- 1) aizliegt mediju izmantošanu,
- 2) ļaut bērnam darboties mediju vidē, turklāt neizvirzot pedagoģiskus nosacījumus.

Pirmā pieeja uzskatāma par visai neproduktīvu, atceroties, ka mediju pratība ir ļoti nozīmīga mūsdienu sabiedrībā un tā, līdzīgi kā citas sociāli nozīmīgas prasmes, ir jāsāk apgūt jau agrā bērnībā. Turklāt pieredze liecina, ka interneta lietotāji visā pasaulē kļūst arvien jaunāki. Savukārt otrā pieeja visai nekritiski pieļauj neadekvātu mediju izmantošanas paradumu veidošanos. Bērna darbošanās mediju vidē, neizvirzot tai noteikumus un nenosakot tās robežas, var draudēt ar neveselīgu mediju lietošanas paradumu veidošanos. Jāatzīst, ka ne viena, ne otra no minētajām pieejām nepalīdz bērnam attīstīt drošu un pārlicinātu rīcību tehnoloģiju jomā. Aizliegums vai visatļautība nepalīdz bērnam mazināt riskus un veicināt iespējamus ieguvumus šajā jomā.

Šī grāmata tiek adresēta 5 - 7 gadus veciem bērniem, viņu vecākiem un pedagogiem, lai mērķtiecīgi veicinātu prasmīgu un drošu interneta lietošanu jau agrā bērnībā. Lasiet šo grāmatu ar bērnu individuāli, strādājiet ar to grupās – tā būs palīgs vecākiem un skolotājiem medijaudzināšanā, bet bērniem dos iespēju viņiem saprotamā un interesantā veidā iepazīties ar tehnoloģijām un mācīties kļūt par drošiem un atbildīgiem mediju lietotājiem.

LU profesore Zanda Rubene

